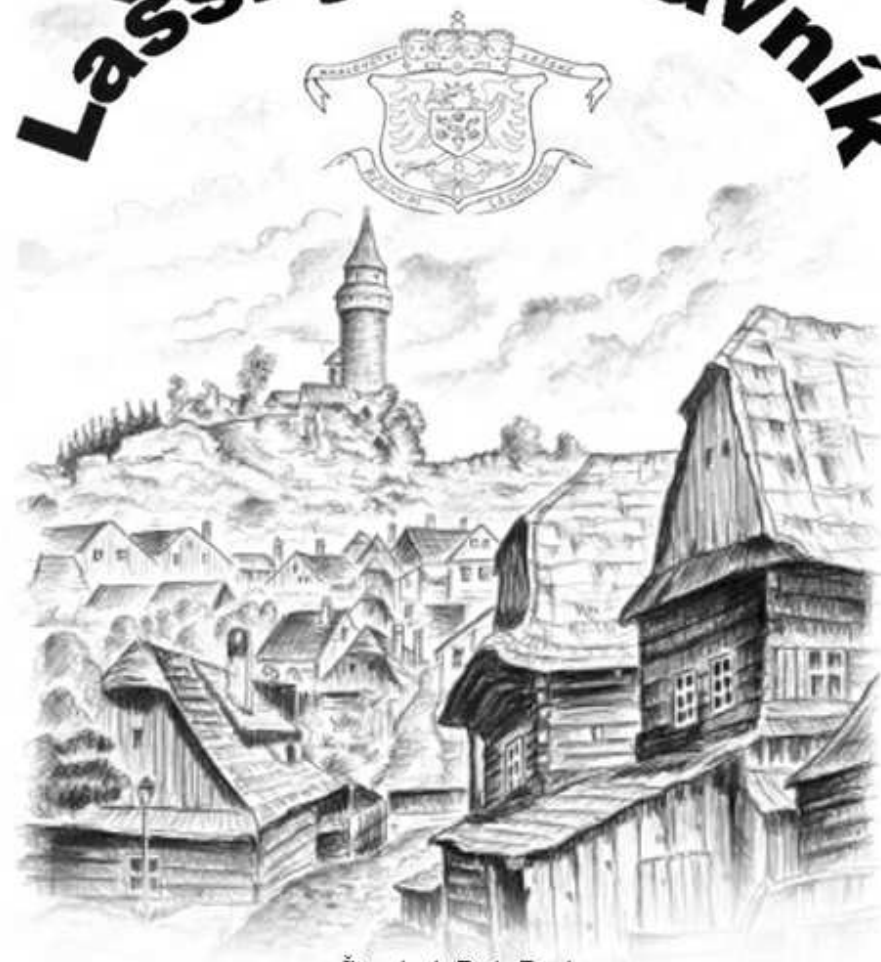

Lašský dostavník vyšel také díky sponzorskému daru paní senátorky
Ing. Evy Richtrové.

Lašský dostavník

Štramberk, Boris Zvada

Volné sdružení autorů

Ročník.....3

Rok.....2013

č. 2
léto

Kalendárium lašských akcí - léto 2013

22. června (sobota) Den obce Řepiště, v 18, 30 vystoupí lašský král a jeho Oduajne band

28. června (pátek): Bezručova vyhlídka v Sedlištích – Holiday party J. Tesaříka – od 19 hodin

29. června (sobota): Lašské kulturní léto v Čeladné. kde Markrabství lašské pořádá zábavné odpoledne v duchu „Laši na Divokém Západě“. Slavnostní zahájení ve 14.30. Vystoupí Čenda spolek, Bumbala band, Albatros, Šviháci

29. června (sobota): Den obce Hnojník, v 18 hodin vystoupí lašský král a jeho Oduajne band

5. července (pátek): Vlastivědný výplaz na Hrčavu – Cyrilometodějská pout' (odpust'). Odjezd vlakem (z FM) v 7. 34 směr Český Těšín, tam v 8. 19 směr Mosty u Jablunkova

7. července (neděle): Představení komedie „Ondraš, pan Lysej hory“ na Soláni (Zvonice) od 16 hodin – Lašská divadelní společnost Gigula

12. července (pátek): Bezručova vyhlídka (Sedliště) – Country večer (19 h)

26. července (pátek): Bezručova vyhlídka (Sedliště) – Rockoteka J. Tesaříka (19 h)

10. nebo 24. srpna Pivní festival na Bezručově vyhlídce v Sedlištích – bude upřesněno na www.lasskajizba.com

24. srpna (sobota): Sochovy národopisné slavnosti ve Lhotce – 19. Ročník. Zahájení v 13, 30 Lašskou hymnou, kterou zazpívá lašský král a tradičním průvodem obcí

24. srpna (sobota): Setkání „Žabo“ obcí v Žabni, v 18 hodin vystoupí lašský král a jeho Oduajne band

25. srpna (neděle): Vlastivědný výšlap na Bílou horu po trase Štramberk – Bílá hora – Kopřivnice (pout')

31. srpna (sobota): Obecní slavnost ve Vojkovicích, v 18 hodin vystoupí lašský král a jeho Oduajne band

7. září (sobota): Lašské kulturní léto – závěr festivalu na Bezručově vyhlídce v Sedlištích, začátek v 15, 30. Vystoupí soubor Ondřejnica, Bumbala band, kapela J. Tesaříka

7. září (sobota): Den obce Dobruška, v 18 hodin vystoupí lašský král a jeho Oduajne band

**Beskydská likérka – Staré Město
Na Zbytkách 41**

Objednávky, informace na

www.beskydskalikerka.cz

776 757 673 (pálenice)

776 579 170 (prodejna)

Otvírací doba:

pondělí - pátek 15,30 – 22,00 h

sobota 14 – 23 h

neděle 14 – 22 h

otevřeno denně 11 – 22 h

tel. 728 923 658

www.hospudkaubobra.com

otevřeno denně od 11 – 22 h

www.podborovou.cz

Malenovice

Obsah

Úvodník (Z. V. Krulikovský).....	3
„Zprávy o počasí“ (O. Tlučková).....	4
Pranostiky na léto (M. Prokešová).....	5
Sběratele písniček (F. Pituchová).....	6
Vincence Socha (Z. V. Krulikovský)	
Vzpomínka na Vincenze Sochu (F. Bohuš)	7
Leoš Janáček a národopisná výstava r. 1895 v Praze (V. Socha).....	8
Pokřtěné kmeny lašské (J. Vochala - L. Niederle).....	10
O původu lašského jazyka (K. Hannan).....	13
Lašský kroj (B. Bazielich).....	14
Pout' na Kalvarii (J. Krulikovský).....	16
Z Brušperka do Kansasu (J. Krulikovský).....	17
Lašské kroje - ukázka.....	19
Soutěž o získání odznaku „Království lašské“	23
Fotodokumentace	24, 25
Haiku a miniatury (R. Šatánková).....	26
Oživil jsem kámen, kovu dal jsem řeč (I. Kopecká).....	28
Z receptáře lašského krále.....	32
Život prosté vesnické ženy (D. Zápalková).....	33
Byl jeden most (M. Oliva).....	36
Pavel Gryga vydal vzpomínky (D. Zápalková).....	38
Jubilant Beno Blachut (Z. V. Krulikovský).....	39
Kdo opravdu byl Petr Bezruč? (T. Kura).....	41
Stěklina (F. Pituchová).....	44
Léto končí (D. Zápalková).....	45

Úvodník

Vážení čtenáři,

druhé letošní číslo Lašského dostavníku je ve znamení léta. Jaké asi bude? Předpovědi se různí, pranostiky napovídají o lesčem. Ať už bude počasí jakékoliv, doufáme, že náš časopis přispěje k dobré pohodě, že bude nejen pro poučení, ale i inspirací k vaší literární tvorbě nebo k vlastivědným výletům po stopách našich předků. K tomu by měla sloužit i naše soutěž o turistický odznak Regnum lachiensis - Království lašské. Podrobnosti najdete na dalších stránkách. Přinášíme také malé zpravodajství a fotografie z některých našich jarních akcí, kterých bylo požehnaně. Až na několik malých drobností (překlepů) se nám první číslo roku 2013 (dle pozitivního ohlasu) vcelku povedlo i v nové sestavě redakční rady. Věříme, že se vám bude zamlouvat i to druhé.

Z. V. Krulikovský

Lašský dostavník

vychází čtvrtletně - vydává kulturně vlastivědné sdružení Království lašské. Každý autor odpovídá za obsah svého příspěvku. Redakční rada si vyhrazuje právo na výběr a krácení zaslaných prací. Posílejte je měilem v elektronické podobě, formát MS Word, písmo Times New Roman, velikost písma - 11 bodů, odstavec - tři úhozy zleva, bez mezi odstavci.

E-mail: lassky.dostavnik@gmail.com

Redakce: Zdeněk Vilém Krulikovský, Jan Kukuczka, Michaela Ráčová, Dajána Zápalková, Boris Zvada.

Tech. spolupráce: Michaela Krulikovská

„Zpravy o počasí“

Gdyž andělíci lulaju
A přy tym pozur nĕdaju
Na zimi pokrapuje

A z mračkami jak se hraju
Ty peřinky potrhaju
Hned plno snĕha tu je

A jak semo tamo litaju
A dveři nĕdoviraju
Tak zas vĕter fuči

Svati, ti se uculuju
Amorka jak pozoruju
Jak na svĕt přes přes škviry čuči
Nic se tyn slidil nĕstydi
Šak ež ho Peter uvidi!

Žel potym i s nami zle je
Blesky se nĕbym křižuju
Hrummy v nas bazeň vzbuzuju
A jako z konve leje

Gdyž hromobiti polevi
Obluk duhy se objevi
Dukaz, že „skunčily boje“
A ty zprávy o počasí?
Televizu vypněm asi
Už včil vimy svoje.

(Olga Tlučková – Slezské zemi)

Léto končí

Léto se s podzimem
přetahuje
vítězí déšť plískanice
zahřeje teplý čaj z konvice
Zubaté sluníčko
hladí kočku na zápraží
tíha ranní rosy pavučinu
babího léta k zemi sráží
A listí hraje všemi barvami
převládá zlatá hnědá
léto je barví
odradit se nedá
Černí kosi hodují
s jeřabinami
bud' sbohem léto
se svými krásami

(Dajana Zápalková – Proměny lašského roku)

Stěklina

Co ja vam včil povim
je čerstva novina,
že na Ostravici
vypukla stěklina.

Lude se tam boja
vylizat' z chalupy,
pry už je tam stěkle
i co něma chlupy.

Šly dvě babky s fary
okolo potoka,
po cestě potkaly
steklého slimoka.

Pry za nimi uhnal,
vystrkaval rožky,
moc něchybovalo,
byly z nich něbožky.

Tuž, dejtě sebě pozor
v Beskydach turysti,
bertě sebu kryku
aj rozum do hrysti.

(Františka Pituchová – Hlupoty 1997)

Pranostiky na léto

Dyž maj vlahy něda, červen se ji předa.

Nětřeba v červnu o dešť prosit', přijdě jak začněm kosit'.

Co červen něda v klase, červenec naženě v čase.

Na svateho Jana, otevře se k letu brana.

Lidové tradice

Svatojanské ohně (24. 6.)

Svatojanské ohně byly prvním zvykem, které spadaly již do období léta. Na sv. Jana Křtitele „palu se škrtačky“, což jsou březnové metly (košťata čarodějnic). Mládež udělá za dědinou na pastvisku oheň na památku toho, že to byl právě Jan Křtitel, který rozežíhal světlo víry. Dříve se ten den věšely nade dveře zelené věnce jako ochrana před čarodějnicemi, aby neškodily dobytku. Na sv. Jana Křtitele platila pověra, že všechny rostliny mají v tento den nadpřirozenou moc.

Před svatojanským ohněm trhala děvčata kvítí (pro účinnost nejlépe nahá, ale nikdo je nesměl vidět), pletla z něho věneček a přehazovala přes strom. Zůstal-li na stromě, věřilo se, že se děvče vdá v místě bydlíště, přelétl-li přes strom, znamenalo to, že se vdá přes pole.

A dokonce – pokud byla za naprostého ticha zlatým nožem v poledne či o půlnoci na sv. Jana odříznuta rostlinka čekanka, mohl se dotýčný stát neviditelný.

Nanebevzetí Panny Marie (15. 8.)

V ten den se světily v kostelích léčivky – **dobramysl**, **vratyčka** (vratič obecný), **balšíněk** (máta vonná), **fafrmenica** (máta peprná), aj. Těmi se potom okušoval dobytek, když se poprvé vyháněl na pastvu. Svátek se slaví již od středověku.

(Miriam Prokešová – Staré zvyky a obyčeje v Ostravě a okolí)

Sběratele pěsniček

Po starych chalupach
hudci chodivali,
od ludi pěsničky
do not zapisali.

Jak se ty pěsničky
v tych luďach nabraly?
Voňave Gruničky
že pry im zpivaly.

Zbirali ich hudci
jak na lukach kviti,
co vzocne perličky
na stříberne niti.

(Františka Pituchová – Pozbirane po našimu)

Vincenc Socha významný štramberský rodák

Vincenc Socha se narodil roku 9. 1. 1903 ve Štamberku. Zde také chodil do obecné školy, měšťanku navštěvoval v Kopřivnici. V letech 1918 – 1922 studoval na učitelském ústavu v Příboře. Než se stal definitivně učitelem, prošel školami v Pstruží a Myslíku. V roce 1929 byl jmenován správcem obecné školy v Měrkovicích. Za zdejšího působení se stal pilným sběratelem a zapisovatelem lidových písní a tanců. Založil národopisný soubor, psal pásma i divadelní hry. V roce 1936 odešel do Lhotky pod Ondřejníkem, kde byl deset let řídícím učitelem. Zde založil národopisný soubor Pilky.

Jeho dílo bylo obdivuhodné. Těžiště jeho zájmu byla rozsáhlá oblast Moravského Lašska – od Měrkovic, Kozlovic, Lhotky a Metylovic, Kunčic pod Ondřejníkem, Čeladnou přes Pstruží po Frýdlant nad Ostřaví. Podařilo se mu sebrat na 1300 písní a na 140 tanců. Na vlastní náklady vydal v roce 1948 „Lidové tance na Lašsku“, kde zachytil 30

svých gruntech tkví sedláci klidní...“. Vaškovy básně se zpravidla rýmuji, také nemají herecký patos, který Petr nabyl nejspíše v divadelní společnosti. Z těchto a mnoha jiných nezmíněných údajů plyne, že Slezské písně jsou dílem dvou autorů. Ve skutečnosti se V. Vašek k autorství těchto básní nikdy nehlásil a neúčastnil se ani oslav svého jména, jakožto autora Slezských písní. Přesto je viditelná snaha navázat, na tyto básně a nelze V. Vaškovi upřít jeho básnický um a účast na tomto díle. Vladimír Vašek je jedna tvář Petra Bezruče.

Tomáš Kura

Ondřej Boleslav Petr

by určitě zasloužil větší pozornost, než jak tomu bylo doposud. Letos uplynulo stošedesát let od jeho narození, stovacet od jeho úmrtí. Ať už byl jeho podíl na vzniku Slezských písní jakýkoliv, není spravedlivé jeho osobnost zcela přehlížet. Byl to statečný člověk, který se nebál vystupovat proti zlu tehdejší společnosti, proti sociálnímu útisku i proti germanizaci. Ta byla v našem kraji obzvlášť silná. Jeho předčasná smrt byla vyústěním všeho, co ho v jeho bouřlivém životě potkalo.

Chystáme se počátkem léta jeho památku uctít malým zastavením u jeho rodného domu v Bruzovicích, připomenout veřejnosti, kde vyrůstal „Kantor Halfar“...

(Z. V. Krulíkovský)

dinky. A snaha Vladimíra Vaška navázat, se odráží ve vlastním místopise, jako Opava, Kyjov, Plumlov, Hradec – Podolí, Valčice, Děrná. A důležité je, že v té době se chodilo jediné pěšky a Vašek koně neměl. Jak by mohl při svém úřednictví, vysedávání v hospodách a dalších aktivitách, stihnout procestovat tak velké území a navíc se seznámit s životem a sociálními poměry místních obyvatel.

Důležitý je i čas, který musel v daném místě prožít, a který je v básních jasně znát.

*„...v Šumparku zhasli a v Lutyni zhasli,
v Datyni hasnou a v Dětmovicích,
v Poremně zhasli a v Dombrově hasnou...“.*

*„...Než v Dombrově do roka školu mi vezmou,
Já biju na zvon: Dombrová, Dombrová!
Než o míli na západ pošinou mez za mnou,
rok poslední co jsi má, rozhoupám zvon
Dombrová, Dombrová!...“.*

Z básní vyplývá, že autor popisuje, kde přestali mluvit česky a kde česky mluvit přestávají. Pravděpodobně to bude učitelské období O. B. Petra. Básně tedy zřetelně ukazují odpor k němčině a V. Vašek plynule mluvil německy a také se stýkal s německy mluvící společností, ve které si vybudoval milostný vztah k Dodě Besrutschové. A ještě dvacet let si udržoval tento vztah v milostných dopisech, psaných v němčině. Dále je v básních jasně zachyceno, že se básník vzdálil do ciziny a potom popisuje návrat např.: Návrat, Ligočka Kameralna, Hučín, Motýl. Pravděpodobně období Petrova působení v kočovném divadle. Nejdůležitější jsou konkrétní zážitky z dětství, které jsou zachyceny v básni Hrabyň, patřící bezpochyby jinému člověku než V. Vaškovi, jedinou možností jeho autorství by byla velice živá fantazie.

Výrazný rozdíl mezi autory je v rytmické stopě. Jádrem básní a jejich nezměnná podoba V. Vaškem, je psána převážně v daktylu. Pravděpodobně mladší básně jsou napsány v trocheji. Autor stěžejních básní je nositel děje v první osobě „Já“. Naopak vedlejší básně jsou z pohledu pozorovatele a komentátora. Ukázka daktylu v první osobě např.: „Sto roků v šachtě žil, mlčel jsem...“ a ukázka trocheje: „Na

tanců. V padesátých letech 29. století byl nucen pro své náboženské přesvědčení opustit učitelské místo a živil se jako horník na dole Hlubina v Ostravě, po odchodu do invalidního důchodu pracoval ještě jako lesní dělník. V červnu roku 1970 zemřel. Pochován je ve Lhotce.

(Dle Kateřiny Janásové zpracoval Z. V. Krulíkovský)

Vzpomínka na Vincenze Sochu

S panem Vincenzem Sochou jsem se poznal po válce v roce 1946 v Uherském Hradišti v kurzu lidových tanců a následně ještě v dalších kurzech. Zcela si mne získal a nadchl, a když mne pak pozval do Lhotky, začala naše mnohaletá sběratelská spolupráce. Prochodili jsme spolu celý kraj. Při těchto cestách za pamětníky pěšky, na kole, na motorce, jsme se zajímali nejen o tance, písně, zvyky, ale i o dokumenty jako staré hudební nástroje, dřevěné sošky svatých atd.

Jezdílal jsem za ním velmi často a stali jsme se opravdovými přáteli. Byl to vzácný člověk – přímý, čestný, pravý český kantor. Do školy i do souboru, který ve Lhotce založil, vnášel vše, co shromáždil, ožívaly zde tance, písně, hudba, zvyky jeho rodného kraje, který měl nadevše rád.

Měl bohatou knihovnu, v níž důležité místo měly i regionální časopisy, sborníky, almanachy. V průběhu let jsme pak mohli srovnávat zapsané národopisné materiály – tehdy ještě v kraji pod Ondřejníkem – s živou lidovou tradicí.

Naposledy jsme se setkali v nemocnici, kde jsem ho byl navštívil. Hovořili jsme o plánech do budoucna, o vydání společného díla z naší sběratelské činnosti. Dodnes mám zapsány podklady, jak by měla vypadat. Bohužel k tomu již nedošlo, odešel dříve, než jsme vše mohli uskutečnit.

Odkaz Vincenze Sochy, člověka vzácného, nezjištěného, obětavého, záníceného pro zachování pokladů lidové kultury rodného Lašska, žije a bude žít dál.

Prof. František Bohuš, taneční pedagog AMU v. v., Praha (1990)

Leoš Janáček a národopisná výstava r. 1895 v Praze

Národopisná výstava pořádána v r. 1895 v Praze stala se záležitostí celého národa. Také Janáčkův kraj se činně výstavních slavností účastnil, a to skupinou tanečníků a zpěváků z Kozlovic, které doprovázela cimbálová muzika Válkova z Kunčic p. O. Hlavním původcem a organizátorem byl sám Leoš Janáček, který v době příprav na národopisnou výstavu v Praze byl považován více za folkloristu než za hudebního skladatele.

Janáček v této době pilně sbíral písně a tance především ve svém rodném kraji; návštěvy tanečních zábav v měrkovské hospodě zvané „Ve dvoře“, jak sám se o nich zmiňuje, mu daly možnost poznat písňové a taneční bohatství celé širší části Lašska. V hospodě „Ve dvoře“, která svou polohou patří více ke Kozlovicím než Měrkovicím, scházeli se k tanečním zábavám lidé nejen z Měrkovic a blízkých Kozlovic, ale i z Myslíku a nedalekých Hukvák. Tam přišel Janáček do styku s mnoha lidovými zpěváky a tanečníky, tam intenzivně poznával a studoval lidovou píseň a tanec a tam také přišel na myšlenku celé to taneční a písňové bohatství ukázat širší československé veřejnosti u příležitosti národopisné výstavy v Praze. Janáček sám písně a tance pro vystoupení kozlovské národopisné skupiny vybral, sestavil program a pak je za pomoci kozlovského „rehtora“ Jana Lužného pomáhal nacvičovat.

Všichni účastníci pražského vystoupení potvrzovali, že nebylo třeba nějakého zvláštního nacvičování vybraných písní a tanců. Janáček totiž zařadil do programu vesměs písně, které se obecně v kraji zpívaly, a tance, které se při všech zábavách stále ještě tančily.

Když se vybraní účastníci zájezdu dozvěděli, že pojedou do Prahy, měli z toho – jak to všichni svorně potvrzovali – velikou radost, ale na druhé straně pochybovali, že by se jejich písně a tance mohly někomu v Praze líbit. Neviděli v písních a tancích zařazených do programu nic zvláštního.

Svěřili se se svými obavami, jak o tom vyprávěl František Šmírák, Janáčkově. Ten je však ujistil, že když si dají v Praze pozor a všechno dobře provedou, bude mít jejich vystoupení na výstavě jistě úspěch.

Kdo opravdu byl Petr Bezruč?

Vladimír Vašek, kterého známe pod pseudonymem „Petr Bezruč“, byl velmi aktivním básníkem. Jeho básnické činy jsou známy i pod jinými pseudonymy jako např.: Pavel Hrzánský, Smil z Rolničky, Ku-ba Stopěrunčík atd.

Další jméno, které se pojí s pojmem „Petr Bezruč“ je Ondřej Boleslav Petr. Tento těšínský učitel, původem z Bruzovic, ze slezské vlastenecké rodiny, byl také aktivní básník. Ondřej Boleslav Petr psal poezii už při studiu na Gymnáziu v Těšíně a byl za její provokující výraz a vlastenecké myšlenky z Gymnázia vyloučen. A ani jako učitel nepřestal se svým vlastenectvím, a tak jako Kantor Halfar má škaredou vlastnost, s inspektorem v Těšíně mluví česky. Posléze byl propuštěn i z učitelství. Stal se z něj ostravský dělník a horník, cítil se být bezmocný, jak bez rukou. Sám Vladimír Vašek popíral jakoukoli spojitost Dody Besrutschové (přítelkyně Vladimíra Vaška) se jménem Bezruč, proto dává smysl spojitost s bezmocností. Nakonec O. B. Petr řešil svou situaci tím, že se dal k herecké kočovné společnosti. Po letech se vrátil a žil v kruhu své rodiny v Místku, kde měl jeho bratr advokacii. Tam se setkává O. B. Petr a V. Vašek a stali se dobrými přáteli. Bavili se spolu při sklenici, chodili na túry po okolní krajině, O. B. Petr se seznamoval V. Vaška s životní situací Slezanů a skládali spolu básně. „...jde o přátelství velice důvěrné a úzké. Vl. Vašek chválí Petrovy básně, je tu i tvůrčí spolupráce, jak uvádí J. Vochala, který ještě poznal osobně nejbližší příbuzné básníka Petra. Vl. Vašek, více zběhlý v českém pravopise, provádí v díle opravy, zvláště pravopisné.“

A v básních se vše potvrzuje, jde o dva různé autory. V. Vašek z Opavy, která byla silně germanizována, tak v jádru básní Slezských písní napadal germanizaci na Těšínsku a nevidilo mu to v Opavě ani v Brně, kde žil mnohem déle. Z toho plyne, že vnímal Těšínsko z již napsaných prožitků někoho jiného, navíc když na Těšínsku žil jen dva roky a toužil se z Místku vrátit do Brna. V. Vašek byl pravděpodobně uchváten již napsaným jádrem Slezských písní a snažil se je napodobit či navázat. Například „jádro básní“ obsahuje místopis Těšínska: Ostrava, Michálkovice, Pětvald, Sviadov, Těšín, Dombrová, Žermanice. Objevují se i detaily jako Landek a Bartovská krčma a další malé dě-

„Pocházím z Ostravska, z kraje Janáčkova Lašska. Inspirační prostředí, které dobře znám a je mi bytostně blízké. Janáčkova melodika, styl, výraz vyrůstá z týchž kořenů, kterými jsem i já spjat se svým rodným krajem...“

Měl jsem to štěstí, že jsem v roce 1965 přiváděl jako zbrojnoš Mistra Blachuta v Daliboru (vystoupil pohostinsky v Ostravě) na scénu. Tehdy jsem byl student druhého ročníku Konzervatoře v Ostravě. Setkání s tímto umělcem se mi hluboko vrylo do vědomí. Nejen pro jeho vynikající pěvecký i mimořádný herecký výkon, ale i pro obrovské charisma, které z něho vyzařovalo. Viděl jsem ho „naživo“ ještě v dalších rolích a ať to byl Otello, Laca či později „jen“ učitel Benda v Jakobínu vždy to byl hluboký umělecký zážitek. I jeho interpretace lidových písní byla úžasná, plna oduševnělého výrazu a muziky. Dával jsem ho za vzor nejen sobě samému, ale i studentům pěveckého umění, které jsem na konzervatoři vyučoval.

Z. V. Krulíkovský

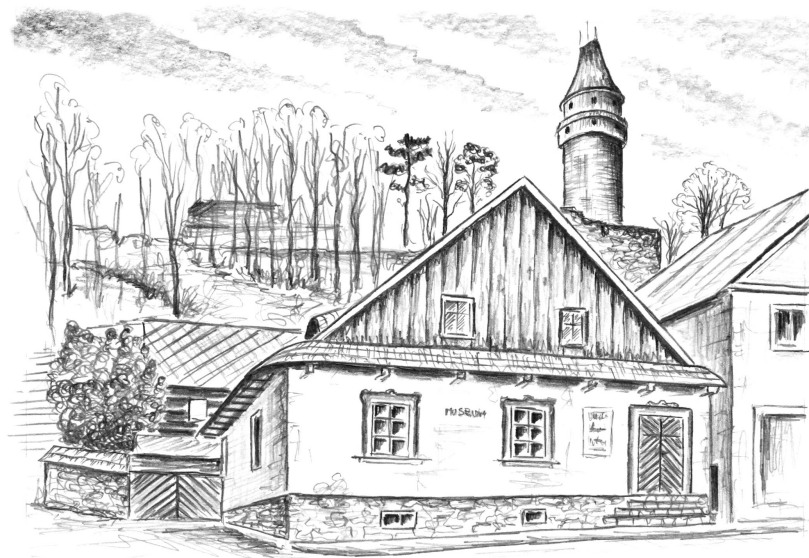

Stejné pochyby o zdárném výsledku vystoupení v Praze měli i Válkovi muzikanti z Kunčic. Také jim se Janáček zaručoval úspěchem, jak to několikrát vzpomínal dosud žijící „pantáta“ Antonín Pustka z Kunčic p. O. Jednou jim Janáček na jejich pochyby pověděl: „Nic se nebojte. Uvidíte, že se vaše vystoupení v Praze bude líbit. Každý kámen vás tam bude vítat.“

Když se výprava z Prahy vrátila, všichni svorně potvrzovali, že to bylo v Praze opravdu takové, jak Janáček říkal. Víтал je v Praze kde kdo a vystoupení na výstavišti mělo skutečně velký úspěch...

Vystoupení v Praze a přímá účast Janáčkova na tomto zájezdu měla po národopisné stránce pro náš kraj značný význam. Lidé si počali starých písní a tanců více všímat. Taneční zábavy jako by znovu ožily starými písněmi a tanci. Zájezd do Prahy velmi přispěl k oživení ochabujícího zájmu o tyto plody lidové tvorby, které se zase po dlouhá leta v Janáčkově kraji udržely živé a mohly být ještě po první světové válce sebrány a zachovány pro budoucnost...

(Vincenc Socha – Radostná země 1960. Zkráceno.)

Pokřtěné kmeny lašské po zániku Velké Moravy dávají vznik Velkým Charvatům

Neobyčejně významný úkol nastává pokřtěným kmenům lašským po rozbití Velké Moravy, která sice dovedla dlouho odolávat náporům Němců, ale neodolala nájezdům divokých Maďarů, kteří před tím vpadli do Podunají a usadili se tu uvnitř slovanských kmenů, které postupně ovládli a krutě porobili. Kolem roku 906 rozvrátili říši Velkomoravskou tak dokonale, že vůbec o ní v dějepisu vymizela jakákoliv zmínka.

Ale přítmi dějin vynořuje se na jejím místě jiný státní útvar pod názvem Velké Charvaty. Je o nich ještě méně zpráv, nežli o Velké Moravě, ale nicméně i ze skromných a kusých zpráv tehdejší doby lze poskytnout nejeden směrodatný výklad. I přes nedostatek písemných pramenů lze o Velkých Charvatech dospět k názoru, že to byl státní útvar neobyčejného významu a velikého dějinného poslání, tím důležitější pro nás, že dal vlastně základ k moci a síle české.

V dnešní zemi české jednotlivé kmeny se vlivem křesťanství teprve sjednocovaly kolem dvou vladařských rodů, českých Přemyslovců, kteří si své sídlo vybudovali na hradě, jenž prvotně slul Praga (nyní Praha) a charvatských Slavníkovců, kteří sídlili na hradě Ljubici (dnešní Libice u Velkého Oseka mezi Kolínem a lázněmi Poděbrady). Oba tyto rody zápasily o vliv v celé zemi, opírajíce se o přízeň i pomoc slovanských kmenů doma i v sousedství a neodmítajíce ani cizí pomoci zahraniční.

Více je známo o českých Přemyslovcích na hradě pražském, kteří žárlivě střežili své prvenství v zemi, také proto, že v pražském kanovníku Kosmovi měli svého kronikáře. Zdá se, že pražským Přemyslovcům nebyl od počátku lhostejný osud pokřtěných kmenů v rozbité Velké Moravě a že usilovali o jejich připojení ke státu Přemyslovců. Maďarské kroniky píší o vládě českých knížat na Moravě a čeští dějepisci zas se domnívají, že hradiště a město Vratislav v území kmene Slenzanů je v souvislosti s panstvím českého knížete Vratislava v těchto místech, odkud také mohl býti biskup Notar slovanského obřadu na postřizínách jeho syna Věnceslava – Václava Svatého. Ale zdá se, že se kmeny charvatské sjednotily samy, citíce potřebu jednotné

Jubilant Beno Blachut

V letošním roce si připomínáme jubilea celé řady významných osobností našeho regionu. 14. června uplynul 100 let od narození věhlasného českého pěvce – tenoristy **Beno Blachuta**. Narodil se ve Vítkovicích v dnešní Zengrově ulici v rodině dělníka Vítkovických železáren, jako nejmladší ze čtyř dětí. Jeho otec Jan Blachut se narodil 26. 7. 1881 v Barwaldu nedaleko Wadowic, matka Marie, rozená Pytlová se narodila v roce 1875 v obci Wieprz. V době jejich sňatku, vlastně až do počátku 20. let 20. století byla tato krajina (rozhraní Slezska a Haliče) součástí Rakousko-Uherské říše, tudíž Koruny české. Potom byly tyto země připojeny k Polsku. (Beno Blachut sám později vyprávěl o událostech v roce 1939, kdy byl předvolán v Olomouci na gestapo a jako Polák perzekuován, ač se tak nikdy necítil. V rodině se mluvilo lašským nářečím, nikoliv však polsky. Je určitě paradoxem, že se později stal vzorem pro ostatní generace českých pěvců pro svoji perfektní češtinu.) Vyučil se kotlářem, avšak sám vedoucí inženýr Vítkovických železáren mu doporučil, aby se věnoval zpěvu. Začal působit v kostelním sboru, kde brzy pro svůj krásný hlas a velkou muzikálnost dostával sólové party. Pro opravdu výrazné pěvecké předpoklady byl přijat na Pražskou konzervatoř, kde zpěv studoval u profesora Kadeřábka. Už během studia absolvoval řadu úspěšných vystoupení a také rozhlasových nahrávek. 25. prosince 1938 poprvé vystoupil na operním jevišti – bylo to v Olomouci, kde zpíval s velkým úspěchem roli Jeníka v Prodané nevěstě. Následoval pak Vitek v Tajemství, Šándor Bárinkay v Cikánském baronu, Ladislav ve Dvou vdovách a další velké role. V roce 1942 přijal nabídku angažmá v Národním divadle v Praze. Zde následovala celá řada úspěšných rolí českého i světového repertoáru. Připomeňme si alespoň ty nejvýznamnější: Dalibor v opeře Bedřicha Smetany, kterého nazpíval i do filmového zpracování, Ondrej v Krútnavě, Kozina v Psohlavcích, Boris v Káti Kabanové, Laca v Její pastorkyni, Radames v Aidě, Manrico v Troubadurovi, Turidu v Sedláku kavalírovi a mnoho jiných. Byl nedostižným interpretem díla Leoše Janáčka i v dalších operách a skladbách, které zpíval s obrovským úspěchem i v zahraničí. Nejvíce se Janáčkem ztotožnil v Zápisníku zmizelého. Sám o tom řekl:

Pavel Gryga vydal vzpomínky

Člen literárního klubu Petra Bezruče Pavel Gryga i letos brzy z jara vydal svoji další knihu. Po třech almanaších a devíti sbírkách veršů vychází jeho první próza nazvaná **Vzpomínky zůstanou**.

Autor se narodil ve Frýdku, ale své dětství a mládí prožil v Pržně a ve Frýdlantě nad Ostravicí. Do této části Beskyd je zasazen děj jeho vyprávění o vesnickém životě, který jej obklopil ze všech stran. Od zahrady po zvířata, od práce na poli až k cestám do školy. Cesty s dědečkem na poutě do Frýdlantu, ale i za zábavou do okolních vesnic. Pak už cesta do práce pěšky, později na motocyklu. V knize jsou vykresleny i dnes již pozapomenuté činnosti jako třeba škubačky, ale i sena, žniva, popsán je čas Vánoc a Velikonoc na vesnici, jak se žilo v práci a skromnosti.

Protože máme léto, tak z uvedené knihy vyprávění nazvané **Světlušky**: Uprostřed léta, za teplých večerů, jsme se jako děti radovali ze světlušek. Brouci mají schopnost světélkovat. Okřídlení jsou jen samečci. Létají kolem keřů, sedí v trávě, jsou vlastně nočními živočichy. Světélkují i na lidské dlani.

V noci vyvolávají jakési strašidelné tajemno. Lidé si hodně ukazů a zvláštností z přírodní říše neuměli vysvětlit. A tak vznikaly pověsti, že světélka zavedla poutníka do hlubokého lesa a bažin, kde se utopil. Nalezen byl jen klobouk na močále. Kolikrát jsem měl světlušku na dlani. Podobá se malému okřídlenému broučkovi tmavé barvy. Schopnost svítit má jen večer a v noci, nekouše a člověku neškodí.

Dlouho jsem si myslel, že světlušky vymizely z našich zahrad, lesů a remízků. Výfukové plyny aut, chemizace, postřiky hospodářských plodin by tomu dávaly za pravdu. Ale není to úplně pravda. Mýlil jsem se: S odstupem let, při psaní této povídky, jako bych byl znovu vtažen do děje. 24.června, v předvečer svátku Jana Křtitele, začínají svatojánské noci opředené tajemnou mocí a zlatým kapradím. Znovu si dávám dohromady některé události. Bouřka se v průběhu cesty z Vlčárny znovu vrátila. Déšť pak ustal. Na silnici bylo po kostky vody. Manželka si nesla střevíčky v ruce. Šli jsme uprostřed silnice. Doznívaly blesky. V trávě kolem silnice byly tisíce světlušek, které nám svítily na cestu. ....

Dajána Zápalková

ochrany po zániku Velké Moravy, když se nechtěly dostat do závislosti na svém pohanském sousedství. Pokřtěný národ se té doby pokládal již za člena lepší, vyšší lidské společnosti a nerad se dával ovládati pohany.

Charvatské kmeny, které přijaly křesťanství za doby Velké Moravy, kdy vstoupily do vyššího kulturního a společenského stupně, obávaly se nejen pohanských Maďarů, ale nelákalo je ani ostatní pohanské sousedství. I na východě slovanské kmeny na Bílé, Červené a Malé Rusi byly ještě vesměs pohanské (kde se té doby částečně ještě zachoval název Srbů), stejně jako kmeny Polanů, sídlících severně od kmenů lašských.

Tyto charvatské kmeny, nemohouce se opřít o moravské kmeny, úpící v maďarské nadvládě, opřely se o pokřtěné pokrevní kmeny Charvatů ve východních Čechách, ovládané knížetem Slavníkem na Libici, který toho času pod své panství zabral i území kmenů jižních a dokonce i části západních Čech, takže českým Přemyslovcům zůstaly jen střední Čechy a na severozápad země. O moci panství Slavníkova svědčí, že mu toho času náležela i pevnost Kladsko v povodí Niže.

Tento státní útvar, v němž byly spojeny lašské čili bělochorvatské kmeny, sídlící v původní své domovině na sever Karpat a Sudet s přesídlenými charvatskými kmeny ve východních Čechách, dostal pojmenování Velké Charvaty.

(Názvy Velká Morava, Velké Charvaty, Velká Rus, Velké Polsko objevuje se pro státy, kde původní kmen ovládnul sousední zpřízněné, ale i jiné kmeny pod svou svrchovanost a dal jim pak své jméno.)

Rodová pospolitost obojích Charvatů dala vznik státu, který cítil býti ochráncem křesťanství. Jeho panovníkem byl Slavník, který vystupuje jako jediný známý kníže charvatských kmenů. Měl styky s křesťanským světem, jeho syn Vojtěch, potomní pražský biskup studoval v Děvině čili v Magdeburku na Labi, město tehdy ještě úplně slovanském, ale ovládaném již německou mocí vládní a církevní, kde už byla také vyšší škola a arcibiskupství. Děvinský arcibiskup Adalbert oblíbil si mladého Vojtěcha tak, že mu při biřmování udělil své jméno Adalbert, pod kterýmžto jménem je znám všem ostatním národům.

Slavník pro svůj křesťanský názor patrně nemohl se smířiti s českým knížetem Boleslavem I., jemuž kronikáři dali přívlastek Ukrutný, pro vraždu svého bratra Václava Svatého a nejen, že neuznával jeho nad-

vlády, ale vedl s ním i boje, spojuje se s Sasy. Dokládá to saský mnich Widukind, když zapisuje, jak český „král Boleslav I.“, obávaje se sousedního podkrále, který se podrobil svrchovanosti saské, vypověděl mu válku, z čehož vznikly potom války čtrnáctiletého odboje českého knížete proti německé říši.

Té doby charvatský kníže Slavník uznával nad sebou svrchovanost říše, kterou po čtrnáct let nechtěl uznati český Boleslav I.

Tyto skutečnosti vystihují správně zápisy byzantského císaře Konstantina Porphyrogeneta z roku 949, že „... blíž Frankie leží Belochorvati (Bělochorvaté), z nichž jižní Charvati vyšli. Hraničí se Slovany, nekřtěnými Srby (t. j. východní Slované na Rusi)“. A dále zapisuje: „Velké Charvaty (Magna Chrovia), jež slove též Bílé Charvaty (Babizata Chrovia) nemají tak hojný počet jezdeckého a pěšího vojska, jako jižní Charvaté, jsouce plenění častými nájezdy Frankův (t. j. Němců), Turků (t. j. Maďarů) a Pečeněhů (divokých kmenů východních).“

Ze zápisů řeckých tedy patrně, že Velké Charvaty územně sahaly od hranic německé říše až do pohraničí s východními ruskými Slovany, označenými jako nepokřtění Srbové, pohanskými Pečeněhy a Maďary a že se museli bránit všem svým nepřátelům a tedy i Němcům, jejichž nadvládu museli uznávat, stejně jako po čtrnáctiletých válkách uznati musel konečně svrchovanost říše i český kníže Boleslav I.

V obou dějepisných pramenech nikde není uvedeno jméno knížete, který se podrobil svrchovanosti římsko-německého císaře z rodu saského, ale není naprosto žádné pochybnosti, že jde jediné o Slavníka, jež stal se sjednotitelem charvatských kmenů, jež sloučil do státního útvaru pod názvem Velkých Charvatů, a jejichž hlavním hradištěm se staly Libice.

(J. Vochala – L. Niederle)

17. srpna 1938 byla provedena superkolaudace mostu, zhodnocen celkový stav. Byli přítomni zástupci okresu Frýdek, starostové obcí Malenovic, Nové Vsi a stavitel Horáček. Bylo shledáno: „Most činí příznivý dojem ....., bylo shledáno, že nosná konstrukce ani opěry nemají okem viditelných závad ....., orgány neměly z titulu dodaných hmot a jejich zpracování námitek. Možná mít za prokázáno, že stavební firma splnila všechny závazky, které na sebe stavbou mostu převzala.“

Výstavba mostu stála 539 979,72 Kč. Ministerstvo veřejných prací zaplatilo 137 tisíc Kč, ministerstvo sociální podpory 35 tisíc Kč, zemská podpora 53 tisíc Kč. Obec musela zaplatit 254 tisíc Kč. Obec žádá od státu zvýšení podpory o 50%, od zemské správy o 20%, protože most přešel do správy okresu Frýdek a má velký význam pro pohraniční styk.

Most byl postaven a jeho život běžel až do roku 2013. Stal se důležitou součástí obcí Malenovice, Nové Vsi i Frýdlantu nad Ostravicí. Účastníci jednání v roce 1938 byli spokojeni s tím, že odsouhlasili dobrý počín. Most se jim líbil, ale nikdo z nich nevěděl jak se změní život v dalších letech. Přišla válka, vydrží most nápor prchajících Němců? Obě obce se rozrůstají, roste počet obyvatel, větší je i návštěvnost Beskyd. Zvládne toto vše most? A což povodně? Nezaklíní se ledy, stromy, vydrží ten nápor? Most vydržel vše. Nic se nestalo. Jen se z něj neskákalo, bylo koupaliště a jiná lákadla. Most žil dál, ale jeho rozměry již nestačily narůstající dopravě. Staví se most nový, trochu jině než ten starý. Ani nevím, jak se mu bude říkat, snad nadále Harcovský. Ať chceme či nechceme, bude ale jiný, stavěl se jinou technologií. Tak se představují i budovy, přizpůsobují se požadavkům dnešní doby. Je to dobře nebo špatně?

Starý most bourají, loučíme se s ním. Zůstane ve vzpomínkách a na fotografiích. Novému mostu přejeme krásná léta, aby vydržel divokou Ostravicí i hluk motorů aut. Aby vydržel alespoň jako ten, který stavěl inž. Vladimír Horáček.

(Děkuji ing. M.Kokešové za archivní materiál).

Miloslav Oliva

Byl jeden most

Byl most, ale už není. Většina lidí, která jej stavěla, asi již zemřela. Říkalo se mu Harcovský, podle hospody Harcovny na Nové Vsi. Po roce 1945 nesl i název Most Edvarda Beneše, ale to vše již zmizelo, i most. Zbyla jen kovová destička s nápisem: 1935-1936 provedla firma inž. Vladimír Horáček úř.adm.civil. stav. Moravská Ostrava. Pak jen vzpomínky na stavbu a jízdy po něm. Kdysi tam stál most dřevěný, který jen těžko odolával náporu povodní na řece Ostravici. Zvláště po povodni v roce 1925 to vypadalo s mostem špatně.

Nový most, železobetonový, to byl krasavec proti lávce, kterou vidíme na obraze Vladimíra Kristina. Most sloužil nejen k přepravě, ale také jako odrazový můstek pro mládež, když se vrhala do prohlubně pod mostem, aby si vyzkoušela svoji odvahu, zvláště když se skákalo po hlavě. To bylo třeba odvahy, ale což, když se účastnilo dívčí obecnostvo a byly prázdniny, kdy přijely různé krásky zblízka i zdáli. Snad se tam i někdo topil. Pár vzpomínek, ale co bylo předtím?

V roce 1924 píší obce Malenovice a Nová Ves na Zemský úřad do Brna, že cesta přes Ostravici je ve velmi špatném stavu, že je nutno vybudovat silnici z Frýdlantu do těchto obcí. V roce 1925 odpovídá Brno, že chápe situaci, ale kdo stavbu silnice uhradí? Jednání se táhla až do roku 1927. V roce 1928 se uvažovalo, kdo všechno by měl přispět. Jistě Ferrum, ale také Lesy. Výstavba by stála 86 tisíc Kč, okres by přispěl jen 8 500,- Kč. Teprve v roce 1932 se začalo uvažovat o stavbě nového mostu. Bude stát asi 500 tis Kč, okres přispěje 25 tisíc Kč. Další rok byl zaměřen na jednání o zemské podpoře. Rok 1934 byl spojen s jednáními s obcemi, jak ony seženou přiměřené finanční částky na stavbu mostu. Téhož roku bylo vypsáno i výběrové řízení pro firmy, které by chtěly most stavět. Pro některé nejasnosti bylo zrušeno a v roce 1935 vypsáno výběrové řízení nové. Přihlásilo se pět stavebních firem a z nich byla vybrána firma Vladimír Horáček, Ostrava.

Začalo se stavět 7. října 1936 (tehdy také postavena provizorní lávka) a provoz na mostě začal 7. srpna 1936. Při stavbě bylo použito cementu ze Štramberku, šterkopísku a vody z Ostravice. Ložiska mostu jsou z oceli z Třince (nepodařilo se zjistit množství). Zatížení mostu zkoušeno v září 1936, zjištěno, že vše je v pořádku.

O původu lašského jazyka

Lašskými nářečími se mluví v České republice a v některých sousedních polských městech a vesnicích. Konvenčně se laština dělí na západní, východní a jižní skupiny, což v tomto pořadí koresponduje s oblastmi kolem Opavy, Ostravy a Frenštátu pod Radhoštěm.

Významným geografickým rysem území, kde se používají lašské dialekty, je Moravská brána, která už v ranné historii napomáhala styku mezi slovanskými kmeny obývající oblasti, které jsou dnešním českým, polským a slovenským územím. Historicky to bylo území přechodových jazyků a smíšených kultur. Už v 9. a 10. století některé rozdíly odlišovaly jazyk Slovanů žijících v tomto regionu od jejich sousedů.

Pokud jde o původ laštiny, mnoha českých i polských jazykovědců odrážejí určité národní předsudky. Ovlivnění snad středověkou legendou o Čechovi a Lechovi, někteří by rádi vystopovali etnický původ dnešních uživatelů laštiny k jedné nebo druhé z těchto legendárních postav.

Pravdou však je, že v 9. a 10. století obyvatelstvo, žijící na území dnešních lašských nářečí nebylo, z hlediska jazykového, ani české, polské či slovenské.

Ti, kdo hovoří po lašsky, tradičně svůj jazyk označovali jako moravsky, šlonsky nebo po našymu.

Lysohorsky popisuje laštinu takto: „Lašsky jazyk, w širokych rysach, je mluva ludu w sewerowychodnej Morawě, we starym rakuskym Šlonsku a w Hlučinsku. Od zapadniho jazyka českého a poledniho jazyka slowenskeho se rozeznowo hlawně akcentem na předostatni slabice, od wychodniho jazyka polskeho hlawně nēdostatkem nosowych samohlasek. Jazyk lašsky se sklodo z wjecero podřeči, kere dohromady twořo wlasny jazykowy organismus.“

(Dr. Kevin Hannan – lingvista z USA, babička pocházela z Těšínska, 1995 – zkráceno)

Lašský kroj

Mnohem skromnějším a zcela postrádající ozdobné elementy byl lašský kroj v jihozápadní části země těšínské. Mužský kroj příliš neodbočoval od všeobecně rozšířené formy popsané výše. Původně byl zhotovován ze lněné nebo vlněné látky, tmavě barvené. Později se začalo již více používat vlněných látek tovární výroby, hlavně modré či zelené barvy. Pánský komplet byl složen z dlouhých kalhot, které bohatí muži zasouvali do bot vysokých až po kolena, z krátkých vest bez rukávů a *spencerů* (der Spenzer - kabátek, kazajka) s dlouhými rukávy, zapínány jednořadově kovovými knoflíky. U límce se vázal barevný hedvábný šátek, a na hlavě se nosil plstěný kuželovitý klobouk, který se nepochybně podobal kloboukům jiných oblastních krojů na Slezsku. Vzorem měšťanské módy, panující v 19. století, byl široký modrý nebo černý plášť s pelerínou se stojatým límcem a klopami. Je znám pouze ze starých rytin. Tento kroj začal ke konci 19. století zanikat díky rozmachu blízkých průmyslových center a odchodu lidí ze vsi za práci. Před první světovou válkou se však již vůbec nepoužíval. Všeobecně se začalo užívat konfekce či oděvů šitých na míru, složených z kalhot, vesty a saka (převážně plstěných nebo vlněných proužkovaných) a proužkované či jednobarevné košile, která také byla konfekční produkce. K tomuto oděvu se nosilo spodní prádlo, bavlněné ponožky a šněrované boty ke kotníkům nebo polobotky, kupované v městském obchodě či na trhu.

Docela brzo podlehl změně také tradiční ženský kroj. Po první světové válce se začaly nosit čepce, tzv. *kabátky*-haleny, *spencery*, zástěry s výšivkami. Byly pak nahrazeny světlými šátky nošenými na hlavě, uvazované pod bradou a plátěnými saky s drobnými vzory. Za chladných dnů se nosily sukně z vlněných látek nahrazující tmavou sukni s živůtkem délky po kotníky. Nosila se k ní široká zástěra a košile s rozšířenými rukávci. Děvčata, která pracovala v průmyslu nebo jako sloužící ve městě, začala nosit šaty z levnějších tkanin, střihem navažující na tehdejší módu. Avšak tradiční kroj vdané ženy do období první světové války sestával z čepce s úzkým čelním páskem z tylu. Nosily se také plátěné čepce obšíité paličkovanou krajkou, viditelnou pod šátkem. . Byl to velký bílý, plátěný šátek tzv. drach, který se

já touto svoji „prací“ chtěla dobře sloužit Bohu. Snad jsem to dělala bez větších chyb, když mohu být stále i přes svůj pokročilý věk, na tomto světě. A jsem za to ráda,“ vyznala se ze svých pocitů Jana Koloničná.

Všichni sourozenci již paní Janě zemřeli. Bydlí nyní se svoji dcerou a zetěm naproti kostela v rodinném domku. Oba dva se o ní starají dle svých možností.

„Víte, vedla jsem energický život, nedokázala jsem sedět, musela jsem být stále v pohybu a to bylo asi dobře. Dnes ráda s dcerou Libuškou prohlížím staré rodinné fotografie, vzpomínám na příbuzné a vše krásné i špatné, co jsem v životě prožila. A nelituji ničeho. Jen je škoda, že už to není můj manžel. Ale tak už to bývá, že jeden odejde, druhý tu zůstane, další se narodí. To je ten koloběh na tom světě,“ řekla na závěr našeho rozhovoru paní Jana Koloničná.

Pro obecní kroniku zapsala Dajana Zápalková

dalo. Velice často všichni pomáhali partyzánům, kteří se v okolních lesích schovávali před Němci.

V roce 1940 se na taneční zábavě na Krásné poznala s Bohumírem Koloničným, kterého si vzala v roce 1942 za manžela. Byl to rodák z Bašky, proto se zde za ním stěhovala. Nejdříve bydleli na č.p. 101, poté v domě bašské cihelny, pak u Nováků a u pana Fuska. Po válce využili možnosti nastěhovat se do pohraničí do Valteřovic (dnešní Vrchy) do opuštěné zemědělské usedlosti. Poznali ale, že se jim stýská po našem kraji, proto se za rok do Bašky vrátili. V roce 1952 koupili rodinný dům č.p. 238, kde paní Jana bydlí dodnes.

Manželé Koloniční měli spolu čtyři děti: dceru Alenu (1944, pracovala u Českých drah), Libuši (1947, elektroprojektantka), syna Miroslava (1950, ten ale v r.1952 zemřel) a dceru Janu (1955, zdravotní sestra). Pan Bohumír (1916) – manžel paní Koloničné, se vyučil pokrývačem, pracoval nejdříve v bašské cihelně, po válce ve Vítkovicích a když byla postavena Nová huť, tak nastoupil tam po absolvování školy práce jako mistr na licím stroji. Byl velice šikovný, dokázal se postavit ke každé práci, doma vše přestavoval – koupelnu a veškeré interiéry. Chodil pomáhat při stavbách rodinných domů, opravoval i oplechování malé věže na místním kostele sv. Václava (1998). Neměl strach z výšek, a když si vzal k sobě jako pomocníka pana Herota z Kunčiček u Bašky, opravy zvládl. Paní Jana říká: „*Co chytnul do ruky, uměl zdobit!*“ Manžel paní Koloničné zemřel 6.6. 2003, je pochován na místním hřbitově.

Paní Jana Koloničná za svého aktivního života pracovala jako brigádnice v JZD Beskyd Palkovice, nějakou dobu i na obecním úřadě jako uklízečka. A co je obdivuhodné, od roku 1963 – 1990 dělala kostelníčku v kostele sv. Václava v Bašce. Co tato práce představovala?

„*Především úklid celého kostela, dále bylo vše třeba připravit na bohoslužbu, zvonit před i po mši, než vše přešlo na automatický režim. Dívčata mi pomáhala s praním deček, kněžských i ministrantských obleků, jiné ženy zase měly na starost výzdobu kostela. Během mého působení v kostele jsem poznala několik kněží: P. Josefa Juroše (působil v Bašce v letech 1941-1958), P. Albína Szewieczka (1958-1997), P. Mg. Vincenta Randu (1997-2001), Romana Czudka (2001-2004) a nynějšího P. Radka Drobisze (od 25.7.2004). Každý byl osobností, každý požadoval své. Se všemi jsem vycházela velice dobře, vždy jsem i*

vázal v týle. Jeho vyšívání roh trojúhelníkového tvaru spočíval až na zádech. Navazoval na styl, jaký se užíval v ženském kroji tzv. *Jacków jablonkowskich*.

Tzv. *kabátek* – halena se svým střihem a kvalitou plátna od jiných na Slezsku nelišila. Bohaté ženy jej zapínaly stříbrnou sponkou. Na tento *kabátek* se nosila tmavá řasená sukně s hladkým živůtkem. Na začátku 19. století sahala do poloviny lýtek, a tenkrát se nosily červené punčochy a černé pantofle či střevíce. Později délka sukně dosahovala až ke kotníkům. Tehdy bylo již sotva vidět bílé punčochy a pantofle. V obou případech se nosila široká zástěra, stejně dlouhá jako sukně. Byla ušita z kretonu nebo proužkovaných pláten nebo se kupovaly proužkované zástěry s bílou výšivkou na okraji, tzv. *zástěry opavské*.

Nejprve to byly zástěry z modrotisku, ale dosti brzo se od nich upustilo. Všeobecně se nosil vlněný *spencer*, převážně se šálovým, sametovým límcem, délkou do pasu, stažený páskem, s širokými, nařasenými rukávci. K zimní části oděvu patřil krátký kožíšek, na ramenou se nosil vlněný šátek tmavé barvy.

Na území jihozápadního Polska se tradice lašského kroje objevuje jen v několika málo lokalitách: Kaczyce Małe, Zebrzydowice, Ruptawa. Více se rozšířil za hranicemi Polska do Čech. Nejprve se kroj nosil na širším území až po Strumień na jihu, a také v úzkém pruhu sahajícím po Bielsko na jihovýchodě. Tam byl však vliv kroje těšínského tak silný, že ve velké míře nahradil kroj lašský.

(Barbara Bazielić: Slezské lidové kroje, překlad Regína Bednaříková)

Náčrty krojů z této knihy najdete na stránkách 19 – 22.

Pout' na Kalvarii

Sestry mé prababičky se někdy o Velikonocích vypravily na pout' do Kalvarie Zebrzydowske u Wadowic v Polsku. Poutníci vycházeli z Brušperka v sobotu před Květnou nedělí. V roce 1887 putoval na Kalvarii pradědeček František Lednický se dvěma švagrovými, sestrami jeho ženy, mé prababičky. Šli pěšky a došli na místo v pondělí a zúčastňovali se pobožností. Nejslavnostnější část z nich bylo přenášení Kříže na Zelený čtvrtek a Velký pátek. Tento nejčestnější úkol vykonával právě pradědeček. Po pátečním obřadu na poutníky čekali polští „gorole“ s malými vozíky, taženými koňmi a odváželi je do Těšína. Tam pro ně přijel pradědečkův švagr s koňským povozem.

Zmíněného roku 1887 pochodily obě sestry prababičky špatně. Dlouhé putování jim přineslo zcela otláčené nohy tak, že došly na místo jen v punčochách. Stěžovaly si i na špatný nocleh. Na Kalvarii ležely na holé slámě, která byla jen hromadou smetí. Pořádné jídlo nikde nebylo k dostání. Vyprosil-li si poutník někde trochu mléka, určitě dostal průjem. Poláci jim navíc vyčítali málo zbožnosti, když viděli, že si suchý chléb mažou sýrem, máslem nebo že jí vajíčka. Polští poutníci totiž nejedli nic, omdlévali hladem, plazili se ke kostelu po kolenou, bili čelem o zem a všelijak si pout' ztěžovali.

Obě sestry prababičky přišly domů zcela vyhladovělé, ačkoliv si vzaly z domu hrnec másla a sýra. Jenže cestou se k nim přidal vzdálený bratranec, který se jim ochotně nabídl nést zavazadla. Hrnce jim sice poponášel, ale taky nenápadně systematicky vyprazdňoval. Ani na zpáteční cestě si nic k jídlu nemohly koupit, i kdyby bylo kde, neměly už žádné peníze. Jejich maminka jim přesně odměřila, kolik mají dát na mše a na otčenášky.

Jan Krulíkovský

Život prosté vesnické ženy

Když jsem psala zápis do obecní kroniky za rok 2012 o 80. výročí vysvěcení základního kamene ke stavbě kostela v Bašce (5. června 1932), přimělo mě to, abych si přečetla dochované záznamy a informace k této události a následně již postavenému kostelu sv. Václava. Zaujalo mne, kolik občanů Bašky bylo nápomocno nejen při stavbě kostela, ale i v dalších letech při různých opravách, ale i při jeho výzdobě, či přípravách na bohoslužby.

Když jsem i já přišla občas do Bašky na mši svatou, všimla jsem si drobné osoby, ženy, která připravovala snad vše, co bylo třeba k obřadu. Při dotazu, kdo je tato žena, mi bylo sděleno, že se jedná o paní Janu Koloničnou, která už zde po mnoho let dochází a slouží tak Pánu Bohu. Řekla jsem si, že bych tuto vzácnou osobu trochu vyzpovídala, ať mi řekne něco více o svém životě. Setkání s ní se mi podařilo za přispění její dcery Libuše a tady jsou zachyceny vzpomínky paní Jany

Koloničné, které mi vyprávěla:

Jana Koloničná (roz. Jurošová 25.4. 1920) se narodila v obci Krásná na Velkém Trávném v zemědělské rodině. V nevelké usedlosti na kopci rodiče chovali krávy, měli dva koně a drobné zvířectvo. Bylo se co ohánět, proto muselo pomáhat sedm dětí (4 děvčata a 3 chlapci), které spolu manželé Jurošovi měli. Nejstarší byla Marie, pak Antonín, Julie, Josef, Jana, Ludmila a nejmladší Ludvík. Paní Jana absolvovala pět tříd obecné školy na Krásné, a když

ji ve třinácti letech zemřel otec, musela na poli i v lese zvládat vše – od kosení trávy a následné uložení ve stodole, žatí obilí, sázení i sběr brambor, atd. Jak sama říká:

„Nikdy jsem se práce nebála, věděla jsem, že se musí vše udělat, abychom se mohli jít bavit. A jak ráda jsem chodila k muzice – ne sedět, ale tancovat! Muselo být veselo.“

Od patnácti let začala chodit na příležitostné brigády do lesa – sázení stromků atd. Když začala druhá světová válka, paní Janě bylo 19 let. Snažila se především doma v kuchyni vařit, uklízela dům, šila co se

Z receptáře lašského krále

Druhá půlka léta je od nepaměti v našem kraji spojena se sběrem hub. Ty jsou v lašské kuchyni velmi důležitou součástí jídel. Čerstvé i sušené. V létě a na podzim používáme čerstvé. Jenom pozor při sběru! Nejnovější výzkumy říkají, že nemáme konzumovat suchohříby-babky, které údajně velmi škodí lidskému organismu.

Lašska letní hříbjačka

1 taliř hub – směs maslakuv, kozakuv, hříbkuv aj. , troška sadla či oleja, 1 cibula, sekana petruška (petruzele), 1 polivkova lyžka hladke muky, sul, kmin, mlety pepř, tymian, 3 – 4 kobzole, 10 deka kořenove zeleniny, stružek česneka, 1,5 l vody (vyvar).

Na tuku zpěníme nakratu cibulu, přidáme huby, sul, kmin, trošku tymianu a nakratu kořenovu zeleninu. Mrkve třa dať opatrně, ináč je polivka nasladla. Trochu podlijeme a dusíme 10 minut, potom přidáme oškrabane a nakrate kobzole. Dolijem vodu (vyvar). Až su skoro uvařene přidáme zaklehtku z hladke muky a vody. Eště 5 minutek povaříme, dochutíme utřeným česnekem, mletým pepřem a nasekanu petrušku.

Lašsky hubovy gulajš

¾ kila hub (směs), 1 větší cibula, par větších kobzoli, hrnek kořenove zeleniny, 2 polivkove lyžky sadla, 1 deci kisle smetany, vrchovata lyžka hladke muky, vyvar z kosti (z masoxu), sul, pepř, sladka paprika, čerstvy maryjanek nebo koper.

Na sadle osmahněm nakratu cibulu (do zlatova - jak na gulajš), přidáme nakrate a očistěne huby, stejně tak zeleninu, sul, kmin a pepř, podlijeme a dusíme 10 minut, vložíme oškrabane a na kostky nakrate kobzole a mletu papriku. Až su kobzole měke, zahustíme záklehtku (kisla smetana + muka), chvilčku eště povaříme a nakonec dame maryjanek nebo koper.

Z Brušperka do Kansasu

Návštěvník Spojených států amerických, jenž by zavítal do středu země, jímž protéká řeka Missouri a navštívil by nevelký stát Kansas, setkal by se určitě v tomto převážně zemědělském kraji s usedlíky, jejichž příjmení mu budou znít hodně česky – Novak a Lednický. Jejich předkové pocházejí z Brušperka. Nováci, synové soukeníka Jakuba Nováka, přišli do USA koncem sedmdesátých let 19.století. Proč zrovna Kansas? Do této země přijeli první osadníci z Brušperka již v padesátých letech 19. století. Prodalí majetek, najali si loď z Prahy do Hamburku spolu s Pražáky. Tam nasedli na plachetnici a vypluli za oceán. Když se blížili k americkým břehům, přepadla je silná bouře. Ta jejich loď zahнала do Karibiku. Přistáli v místech dnešního Houstonu v Texasu. Vydali se proti proudu Mississippi a Missouri do Kansasu. V tomto státě vláda USA poskytovala novým osadníkům zdarma 50 akrů půdy. Po prvních osadnících přicházeli další naši krajané, například synové Jakubu Nováka, soukenického mistra z Brušperka, bratři praprababičky Josefy Lednické.

V roce 1884 přijela za svými bratry i jejich sestra Josefa Lednická, rozená Nováková. S ní přibýly v tomtéž roce i její tři dospělé děti, synové Jan a Antonín Lednický, a dcera Josefa Lednická, později provdaná za Edmunda Kopietze. Proč odešli za moře a usídlili se tam, když v Brušperku měli statek neboli grunt ? Odpověď najdeme v kronikách. Zjistíme, že počátek 80. let 19.století byl pro zemědělce na Místecku velmi těžký a složitý. Po tuhých zimách následovaly tři neúrodné roky, takže ani grunty nebyly schopny uživit početné rodiny. Stávalo se pravidlem, že na gruntě zůstal hospodařit nejstarší syn a jeho sourozenci hledali obživu za mořem. Tak odešlo z Brušperka několik rodin.

Josefa Lednická-Nováková ovdověla v lednu roku 1884. Proдалa část polí, aby měla na cestu do Ameriky. Grunt převzal její nejstarší syn František (narozen roku 1855), dvořák (měl dvůr čili grunt) a mlynář, který postupně kupoval půdu zpět a zprovoznil za brušperským hřbitovem dodnes stojící větrný mlýn, zvaný Lednického povětrňák. Vdova Lednická měla sice na gruntě výmínek, přesto se rozhodla odjet

za moře. Byla to od ní obrovská odvaha, začínat ve dvašedesáti letech nový život a ještě na druhém konci zeměkoule. Pomoc jí i svým příbuzným poskytli její bratři Novákové. Usadili se ve státě Kansas v osadě Purcell. Josefa a její synové se z počátku živili různě, ale zřejmě se brzy uchytili. Farmáři potřebovali spoustu věcí pro svou činnost. Tyto nakupovali v obchůdcích ve městech.

Tak se stal i Jan Lednický ml. obchodníkem. Časem měl několik filiálek po celém státě. Do staré vlasti se přijel podívat i se svou ženou a dětmi v roce 1902. Jeho syn Viktor byl významným podnikatelem na Filipínách před II. světovou válkou. Vnuk John, syn Viktora, navštívil Brušperk před několika lety, aby poznal rodné město svého děda a navázal kontakt s rodinou.

V roce 1910 navštívila v Brušperku svého bratra, mlynáře Františka Lednického i jeho sestra Josefa, provdaná Kopietz, se svým manželem a dcerou. Zpět do USA s nimi odjížděl mlynářův syn František a dcera Josefina. Ta se ale po jedenácti letech z Ameriky vrátila. Zato mladý František v Kansasu natrvalo zakotvil. Nejdříve vedl obchod strýce Jana v Purcellu, který později odkoupil. Oženil se a se svou ženou přivedl na svět tři děti. Po I. světové válce koupil postupně dvě farmy, na nichž jeho potomci hospodaří dodnes.

Po roce 1947 osada Purcell působením tornád postupně zanikla. Dnes je udržován pouze kostel a hřbitov. Na něm odpočívá svůj věčný sen moje praprababička Josefa Lednická – Nováková. Ameriky si příliš neužila, zemřela v roce 1887 v pouhých šedesáti pěti letech. Dnes žije v USA na 250 jejích potomků.

Jan Krulíkovský

-dělali nějaké peníze, tolik potřebné k dalším aktivitám.

Kvůli své politické činnosti se těžko prosazoval v různých soutěžích, ale přes všechny překážky se svého přesvědčení nevzdal. Ve svém uměleckém vyjádření nikdy nepřistoupil na socialistický realismus, který se prezentoval v 30. letech a byl pro umělce závaznou doktrínou.

Irena Kopecká (pokračování příště)

Boris Zvada

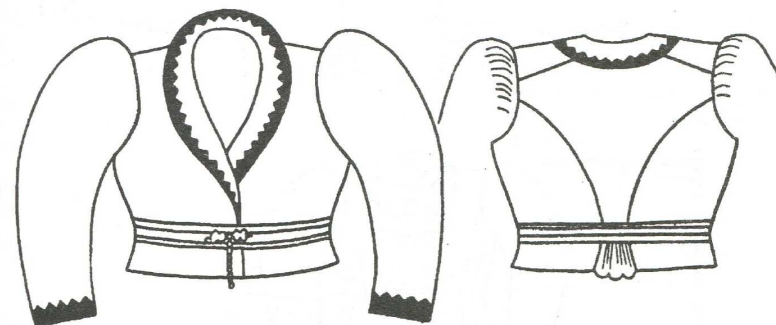
Potkává jej však velká rána, 25. března 1926 umírá jeho žena Emma. Podle poslední vůle paní Juraňové přechází polovina společného domu v Příboře na Benátkách na něj. Cena nemovitosti byla odhadnuta na 21 800 Kč. Františka náhlá ztráta milované ženy zasáhla. Rozhoduje se odjet na další studijní cestu, tentokrát do Itálie.

13. června 1926 navštěvuje vatikánskou baziliku a účastní se zde blahorečení filipínské misionářky Lucie Filippini. Setkává se s indickým filosofem a básníkem Rabindranathem Thákurem. Že to byla náhoda? Omyl. V životě neexistují náhody, koho máme potkat, toho potkáme, ale my sami musíme pro to něco udělat. Kdyby František seděl doma, nikdy by se s básníkem a umělcem, kteří mu měli co říct, nesetkal, nikdy by nemohli obohatit jeho život.

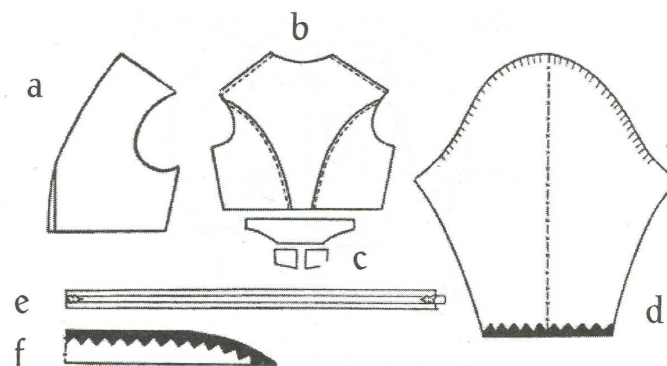
František Juraň se vrací do Příbora. Po návratu poskytuje interview Moravskoslezskému deníku, článek je otištěn 13. srpna 1926. Zdá se však, že u části městské honorace upadl Juraň v nemilost. Obyvatelé Příbora byli silně katolicky orientováni a Juraňova politická profilace se značně lišila. V Příboře došlo k úpadku příborského průmyslu, a tím k značné nezaměstnanosti. Juraň se scházel s dělníky a vyprávěl jim o pracujících v jiných zemích. Byl přesvědčen, že každý si má poctivou práci vydělat tolik, aby mohl zabezpečit sebe a svou rodinu. Jeho názory nacházely velkou odezvu právě u těch nejchudších. V roce 1923 se stal spoluzakladatelem místní organizace KSČ. Jeho dům byl vždy otevřený pro všechny, co potřebovali pomoc nebo radu.

Nezaměstnanost v Příboře krutě udeřila právě na ty nejchudší. V letech 1921 – 1924 začal proto těm, kteří ztratili práci pomáhat tak, že je zaměstnal na opravách svého domu. Bylo-li třeba, pomáhal jim i finančně. Nejednou zaplatil za nezaměstnané i příspěvky v organizaci, dokonce podporoval i sekretariát v Ostravě, který neměl prostředky na provoz a na propagaci. Tehdejší referenti z Ostravy, pokud byli delegováni do okolí, byli vždy Juraňovými hosty, stejně tak jako delegáti z Prahy. František Juraň byl dobrý řečník, světa znalý a neváhal vystupovat na různých seminářích.

V roce 1928 je zvolen do místního zastupitelstva strany. Z jeho podnětu vzniká odbočka Svazu přátel Sovětského svazu a Svazu proletářské výchovy. Aby měla mládež sportovní vyžití, nakupuje tělocvičné nářadí. Rád pracoval s mladými lidmi, i na poli kulturním. Jeho svěřenci recitovali při různých příležitostech a pořádali plesy, aby vy-

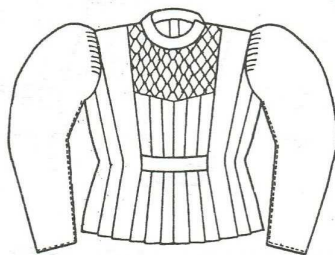

Szpencer ze Stonawy, 1890 r.

Krój szpencera z Orłowej, 1890 r. : a – przód, b – płat pleców, c – płatki fałdów, d – rekaw, e – pasek, f – połowa kołnierza.

Źródło: G. Fierla, Strój Lachów Śląskich.
Atlas Polskich Strojów Ludowych, Wrocław, 1969, s. 32-33.

Jakla ze Stonawy

Jakla do stroju weselnego

Žródło: G. Fierla, Strój Lachów Śląskich.
Atlas Polskich Strojów Ludowych, Wrocław, 1969, s. 33.

28. července 1905 z rodinných důvodů však z Peci odchází a od 15. srpna téhož roku působí opět na Moravě, v Kopřivnické továrně na hliněné zboží. Podnik byl založen Aloisem Raškou v roce 1813 a vyráběl rozličné keramické zboží – dlaždice, kamna, nádobí a jiné. Juraň je zde opět zaměstnán jako modelér.

Z Kopřivnice odchází na vlastní žádost 31. října 1906. Důvodem jeho rozhodnutí byla zřejmě lukrativnější nabídka k práci v továrně na výrobu šamotových cihel a hliněného zboží synů Karla Mayera v Blansku. Zde nachází práci opět jako modelér keramických kamen od 3. listopadu 1906 až do 12. ledna 1909, kdy zde ukončil pracovní poměr. V roce 1907 umírá Juraňův otec Antonín ve věku 67 let.

Od 30. ledna 1909 je Juraň opět zaměstnán v Zsolnayových keramických továrnách v Pětikostelí jako modelér i jako sochař. Z Peci odchází 11. října 1912 a vrací se opět na Moravu. Dochovaná pracovní smlouva ze dne 1. listopadu téhož roku potvrzuje, že Juraň pracoval rovněž v Neusserově továrně na hliněné zboží v Příboře, kde nastoupil jako skladník. Jeho nástupní plat činil 140 korun měsíčně. Smlouva řeší i jeho bydlení a platební růst. Zdá se, že toto zaměstnání přijal v čase finanční tísně, neboť 1. ledna 1913 Franz Neusser mu vydává osvědčení s tímto datem.

František Juraň se rozhoduje vyhovět své touze rozjet se do světa a něčemu novému se naučit. Začátkem roku 1913 odjíždí se svou ženou Emmou do Spojených států amerických. Jistou dobu žil asi i v New Yorku. Dle finančních směnek je možné soudit, že to bylo v měsících března až srpna. Posléze se usadil ve Philadelphii, kde tráví několik let svého života.

8. září 1919 si F. Juraň nechává vystavit pas na cestu do Československa s dobou platnosti 1 rok. Jeho držiteli umožňuje průjezd přes Německo a Švýcarsko. 14. března zaplatil 33 USD philadelphské pobočce za ČNS za několik kusů amerických vlajek. V dubnu již odjíždí. 24. dubna se objevuje v Německu, kterým projíždí do Švýcar.

Po příjezdu do vlasti se usazuje ve svém rodném Příboře. Dne 5. července 1920 odkupují manželé Juraňovi od Boženy Globišové z Příbora dům č. 553 i s pozemkem v celkové hodnotě 70 000 Kč.

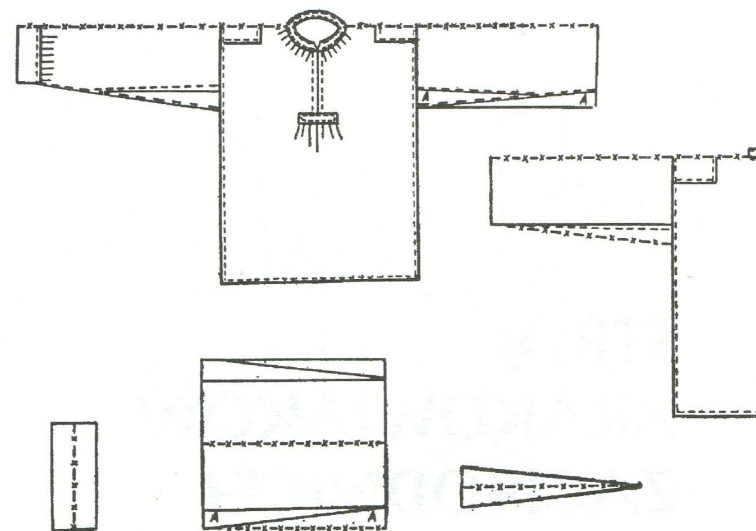
Mezi jeho prvotiny patří portrét Bohumíra Jaroňka a MUDr. Adolfa Hrstky. Ve Štramberku se podílí i na výzdobě areálu hradu Trúba.

Oživil jsem kámen, kovu dal jsem řeč

František Juraň se narodil 25. listopadu v roce 1870 v Příboře, kde byl o dva dny později pokřtěn ve farním chrámu Nanebevzetí Panny Marie na František Klement Juraň. Jeho otec Antonín byl stolař, matka Karolina Juraňová, rozená Millerová, byla dcerou příborského soukeníka Ondřeje Millera a Petronily Millerové – Navrátilové, která pocházela z Brušperku.

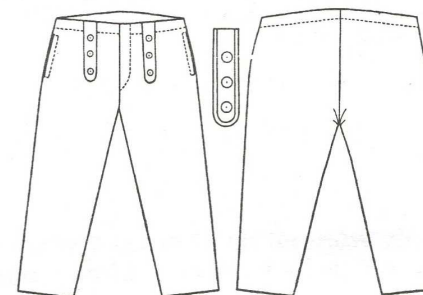
Do školy chodil František v Příboře. Propouštěcí vysvědčení mu bylo vystaveno 30. listopadu 1884, jeho prospěch byl velmi dobrý. Již od dětství se zájmem pozoroval svého otce při práci, měl rád vůni dřeva, fascinovalo ho, co vše se dá z něj vyrobit. Od roku 1884 se stává studentem c. k. odborné školy pro umělecký průmysl ve zpracování dřeva ve Valašském Meziříčí. Tato střední škola, založena 1874, byla první svého druhu na Moravě. Jistě to bylo správné rozhodnutí, neboť se tu setkal s Františkem Úprkou, Bohumírem Jaroňkem a dalšími zajímavými lidmi, kteří ovlivnili jeho další profesní růst. Z dochovaných vysvědčení víme, že se jednalo o pilného a vzorného žáka po celá čtyři léta.

Dne 31. července 1888 Juraň úspěšně končí svá studia. Již 1. srpna jako osmnáctiletý mladík nastupuje do služby k dvornímu sochaři Johanu F. Millerovi do Vídně. Působil zde do 4. listopadu 1888. Vedoucí ateliéru byl s jeho prací velmi spokojen, František se podílel na velké zakázce, kterou Miller dostal, na skulpturální výzdobě tamních muzeí. Bohužel, pro nedostatek práce byl Juraň posléze propuštěn. Odchází tedy do Pětikostelí v Maďarsku. Zde nachází práci v Zsolnayových keramických továrnách jako modelér. Datum nástupu se uvádí 3. května 1897. Juraň zde pracuje sedm let a dva měsíce. Seznamuje se s malířkou Emmou Gayerovou, narozenou 18. července 1869 v Mohácsi, která se později stává jeho ženou. V práci se mu daří. Stává se vedoucím umělcem v továrně na keramiku. Je zajímavé, že i zde se setkává s Bohumírem Jaroňkem. Je uznávaným umělcem a maďarská vláda mu dává stipendium, díky kterému odjíždí na osm měsíců do Paříže. Jeho další studijní cesta vede do ateliéru profesora Ljubinského v Zábřehu.

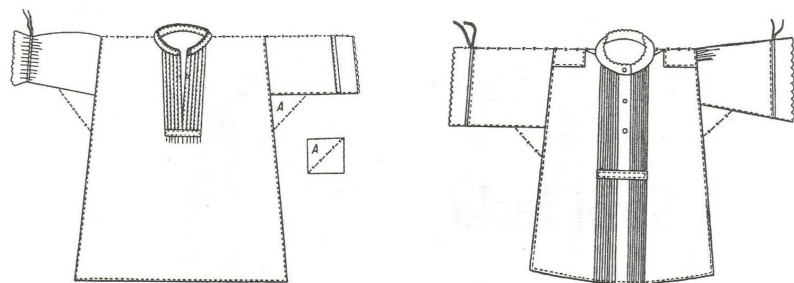
Nowszy typ koszuli męskiej

Źródło: G. Fierla, Strój Lachów Śląskich.
Atlas Polskich Strojów Ludowych, Wrocław, 1969, s. 22.

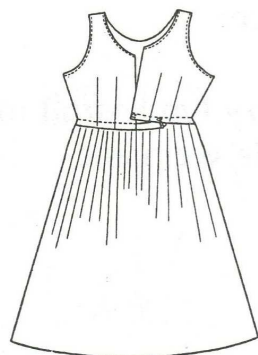
Spodnie wełniane

Źródło: G. Fierla, Strój Lachów Śląskich.
Atlas Polskich Strojów Ludowych, Wrocław, 1969, s. 22.

Wyrchnie koszule z 1850 i 1875 r.

Žródlo: G. Fierla, Strój Lachów Śląskich, Atlas Polskich Strojów Ludowych, Wrocław 1969, s. 28.

Suknia z lajbikiem, ok. 1850 r.

Žródlo: G. Fierla, Strój Lachów Śląskich, Atlas Polskich Strojów Ludowych, Wrocław, 1969, s. 28.

*

jak se vám vede?
klepu na vaše dveře
víno v podpaží

*

bouřka přichází
otevři okenice
nebraň setkání

*

s pokorou mlčím
o čem psát nedovedu...
ať mluví děti

*

nefoukej, vichře
beránci plují nebem
běžet nemohou

*

houf much. stojí vzduch.
náhle černava
souboj draků na obloze

Radana Šatánková

HAIKU A MINIATURY

nežiji marně?
dávno vím - ptám se
jak jepice věčnosti

*

slabik sedmnáct
toť práce básníkova
pábitele slov

*

proč hraješ v kostky?
vždyť náhoda i štěstí
daly ti vale

*

měsíc v úplňku
ty rozplétáš mi cůpky
nеспavost vítáš

*

posvačím všude
... i boty mám toulavé...
ruce - příbory

*

padá peříčko
kdo zvedne ho ze země
dotkne se mraků

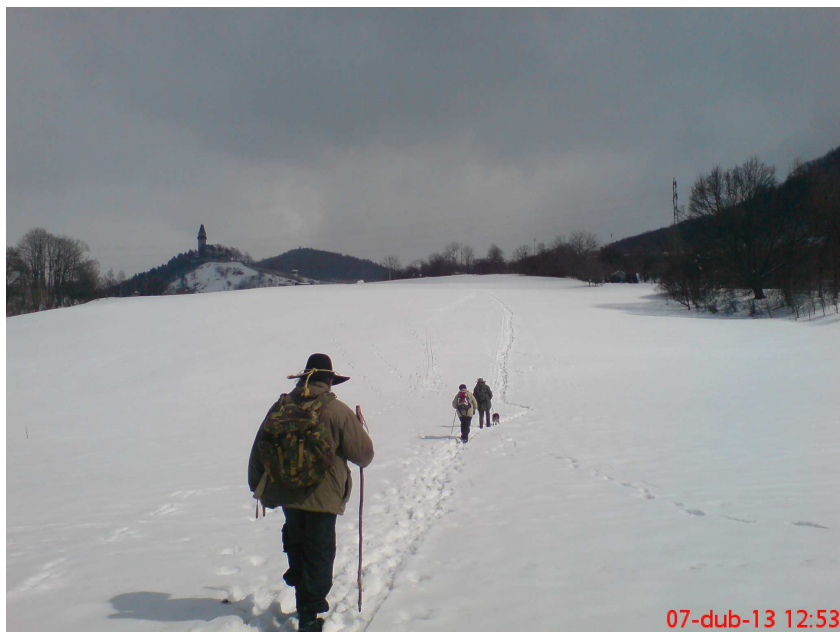
Soutěž o získání odznaku "Království lašské"

Kulturně-vlastivědné sdružení "Království lašské" vyhlašuje soutěž o získání turistického odznaku. Úkolem soutěžících bude nejpozději do 31. srpna 2015 navštívit 28 vybraných míst našeho regionu a získat potvrzení - razítko, vstupenku, nebo opsat potřebný údaj do příslušné kolonky záznamníku. Půjde o významné lokality jako Frýdecký zámek, Slezskoostravský hrad, Landek - hornické muzeum, hrad Starý Jičín, Štramberk, Hukvaldy, Lysá hora, Prašivá či Radhošť. V záznamníku jsou také zařazeny méně známá, avšak zajímavá místa, která mnohdy zůstávají opomenuta: muzeum Poodří v Klimkovicích, muzeum Moravských bratří v Suchdolu, muzeum vystěhovalectví v Lichnově, Lašská jizba v Sedlštích, rodný dům Františka Palackého v Hodslavicích, Lašské muzeum v Kopřivnici, rodný dům Sigmunda Freuda v Příboře aj.

K 1. květnu 2013 budou záznamníky k dostání (v ceně 30 Kč) v informačních centrech ve Frýdku-Místku, ve Frýdlantě n. O., v Ostravici, v Brušperku, v Kopřivnici, ve Štramberku a také u našich sponzorů –
- v restauraci Lašská jizba v Sedlštích, v prodejně Beskydské likérky ve Starém Městě u Frýdku, v hospůdce U bobra v Raškovících, v hostinci Ondráš v Janovicích, v hospodě Pod Borovou v Malenovicích, v hostinci U Čendy a v Lašském ZOO v Hodoňovicích, v recepci hotelu Prosper v Čeladné, v Hospůdce Kohutka ve Vyšních Lhotách, v restauraci hotelu Lašská Chalupa v Kunčicích p. O. aj.

Po splnění podmínek doručí (osobně nebo poštou) uchazeč o odznak na adresu: Království lašské o. s., Skalice 6, 738 01 Frýdek-Místek (tel.: 724 140 705) a obdrží pak zmíněný odznak zdarma. Prvních 50 účastníků bude odměněno zvláštní premií - suvenýrem od sponzorů. V ceně záznamníku je i poštovné.

7. duben – Aprílový vlastivědný výšlap na Štramperk

1. květen – Slavnostní otevření Hospody pod Borovou v Malenovicích, lašský král Zdeňka Viluš s družinou zpívá lašskou hymnu

4. květen – Beltine v Hospůdce u Bobra v Raškovicích

Biskup Mons. František Václav Lobkowicz se starostou Malenovic Vladimírem Malarzem a manželé Aleš a Zdeňka Buksovi slavnostně stříhají pásku